

BİBLİYOGRAFYA :

İbnü'z-Zeyyât, *el-Kevâkibü's-seyyâre*, Bağdad, ts., s. 268; İbn Haldûn, *Mukaddime*, III, 1159-1165; a.mlf., *Şifâ'ü's-sâ'il*, s. 59, 67; Taşköprizâde, *Mezûâtü'l-ulûm*, II, 244; Münâvî, *el-Kevâkib*, S. Uludağ özel nüshası, vr. 48^b-49^b; *Kesfû'z-zunûn*, I, 413, 650; *İzâhu'l-mek-nûn*, I, 375, 430; II, 689; *Hediyetü'l-ârifîn*, I, 90; Serkis, *Mu'cem*, I, 607-608; Brockelmann, *GAL*, I, 655-656; *Suppl.*, I, 910-911; Nebhânî, *Kerâmâtü'l-evliyâ*, I, 306-307; Suter, *Die Mathematik*, s. 136; Sarton, *Introduction*, II/2, s. 595-596; W. Ahrens, "Die magischen Quadrate al-Bûnî's", *Isl*, XII (1922), s. 157-177; B. Carra de Vaux, "Bûnî", *IA*, II, 804; a.mlf., "el-Bûnî, *UDM*, V, 68; A. Dietrich, "al-Bûnî", *El² Suppl.* (İng.), s. 156. SÜLEYMAN ULUDAĞ

BÜNÎ, Ahmed b. Kâsım

(أحمد بن قاسم البوني)

Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Kâsım
b. Muhammed Sâsî et-Temîmî el-Bûnî
(ö. 1139/1726)

Hadis ve fıkıh âlimi, şair.

1063'te (1653) Cezayir'in doğusunda-ki Bûne (Annâbe) kasabasında doğdu. Hakkında pek az bilgi vardır. İlk tahsilini tanınmış bir hadis âlimi olan babasından yaptı. Daha sonra Kuzey Afrika'nın muhtelif şehirlerini, Mısır'ı ve daha başka yerleri dolaşarak devrin meşhur âlimlerinden kıraat, tefsir, hadis ve Mâlikî fıkıhı okudu. Tahsil hayatını bitirdikten sonra Bûne'de yerleşerek hadis rivayeti ve kitap telifiyle meşgul oldu ve orada vefat etti. Oğulları Muhammed ve Ahmed de dönemlerinin tanınmış ilim adamlarındandır.

Eserleri. Bûnî'nin çoğu hadis ilimlerine dair manzum ve mensur, büyüklü küçüklü 100'den fazla eseri vardır. Bunları *et-Ta'rif bi-mâ li'l-fakîri mine't-tevâlif* adlı kitabında zikretmiştir. Âdil Nüveyhiz *Mu'cemü a'lâmi'l-Cezâ'ir* adlı kitabında Bûnî'nin eserlerinden kırk dört tanesinin adını verir. Buna göre belli başlı eserleri şunlardır: 1. *Naẓmü'l-ḥaşâ'îşî'n-nebeviyye*. Süyûtî'nin *el-Ḥaşâ'îşü'l-kubrâ* adlı eserinin manzum hale getirilmiş şeklidir. 2. *Naẓmü's-Şemâ'il*. Tirmizî'nin eş-Şemâ'il'inin manzum şeklidir. 3. *ed-Dürretü'l-meknûne* (maşûne) *fi'ulemâ'i ve şuleḥa'i Bûne*. Bûne âlim ve zâhidlerinin hal tercümelerine dair yine manzum olarak yazdığı bir eserdir. Diğer eserlerinden bir kısmı da şunlardır: *Fethu'l-bârî fi şerhi garîbi'l-Buhârî*, eş-Şimârü'l-muḥtaşere *fi menâkıbi'l-aşere*, *ed-Dürer naẓmü Nuḥbeti'l-fiker*, *Naẓmü 'Aḳâ'idin-*

Nesefî, *en-Nûrû'd-dâvî 'alâ 'Aḳide-ti't-Taḥâvî*, *Fethu'l-mu'in bi-zikri meşâhiri'n-nuḥâti ve'l-luḡaviyyîn*. Şiirlerini topladığı bir de divanının bulunduğu kaynaklarda zikredilir.

BİBLİYOGRAFYA :

Mahlûf, *Şeceretü'n-nûr*, s. 329-330; Ziriklî, *el-A'lâm*, I, 189; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'elli-fîn*, II, 49-50; *el-Kâmûsü'l-İslâmî*, I, 397; Âdil Nüveyhiz, *Mu'cemü a'lâmi'l-Cezâ'ir*, Beyrut 1400/1980, s. 49-51; Abdülhay el-Kettânî, *Fihristü'l-fehâris*, I, 236-239. MÜCTEBA UĞUR

BURAK

(البراق)

Mi'rac gecesinde
Hz. Peygamber'i taşıdığı
rivayet edilen binek.

Burak "parıldamak, şimşek çakmak" anlamına gelen Arapça *berk* (البرق) kelimesinden türetilmiş olup renginin saf ve parlak oluşu veya çok hızlı hareket ettiği sebebiyle bu adı almıştır (*Lisânü'l-'Arab*, "brk", md.).

İsrâ sûresinin ilk âyetinde, Allah'ın bir gece Hz. Muhammed'i Mescid-i Harâm'dan Mescid-i Aksâ'ya kadar yürüttüğü bildiriliyorsa da söz konusu âyetle bu yolculuğun burakla gerçekleştiğine dair herhangi bir işaret yoktur. Konu ile ilgili hadislerde yer alan ayrıntılı bilgilere göre yolculuk Mescid-i Aksâ'dan sonra semaya yükseltilmek suretiyle devam etmiştir. Cebrâil'in de refakat ettiği ve İslâmî kaynaklarda "isrâ" ve "mi'rac" diye adlandırılan bu gece yolculuğu hadislere göre burak denilen bir binekle gerçekleşmiştir. Kaynaklar bu bineğin beyaz renkli ve fevkalâde süratli olduğunu, katırla eşek arası bir yapıya sahip bulunduğunu bildirirler. İsrâ olayını anlatan hadislerin bir kısmında burakın, yukarıda belirtilen vasıflarından başka uzun kulakları (İbn Hişâm, I, 398) ve uyluklarına bitişik iki kanadının bulunduğu, bu kanatları sayesinde bir adımda gözünün görebildiği en uzak mesafeyi katedebildiği de kaydedilmektedir. Bazı kaynaklara göre de Hz. Peygamber buraka yaklaşıp binmek istediği sırada burak huysuzluk etmiş, fakat Cebrâil'in, o zamana kadar taşıdığı kişiler içinde en faziletli insanın şu anda kendisine binmekte olan kişinin olduğunu hatırlatması üzerine utancından ter dökmüştür (meselâ bk. İbn Hişâm, I, 398; İbn Sa'd, I, 214). Hadislerde belirtildiğine göre Hz. Peygamber Cebrâil ile birlikte Mescid-i

Aksâ'ya vardığında buraktan inmiş, Cebrâil burakı eskiden kalmakta olduğu yere götürmüş ve bağlamış, Resûl-i Ekrem de orada bulunan peygamberler cemaatine imam olarak namaz kıldırmıştır. Cebrâil'in Resûlullah'la birlikte buraka binip binmediği konusu ihtilâflıdır. Hâkim'in *el-Müstedrek*'inde (IV, 606), Hz. Peygamber'e burak getirildiğinde Cebrâil'in de arkasına bindiği tarzında Ebû Hamza Meymûn el-A'ver'den rivayet ettiği hadis konu ile ilgili diğer haberlerle desteklenmemiştir.

Mi'racın İslâm literatürüne girdiği şekliyle Hz. Peygamber'e has bir mucize olduğu bilinmektedir. Burak olayı da mi'rac sırasında meydana gelen tabiat üstü birçok olaydan biri olarak kabul edilmelidir. Deney ve gözlem dünyasının dışında vuku bulan bu tür olayların tabiatla gözlenen kanunlarla değerlendirilmesi mümkün değildir.

Burak Resûl-i Ekrem'den başka diğer peygamberlere de hizmet etmiştir. Taberî'nin naklettiği bir rivayette Hz. İbrâhim'in Kâbe'yi ziyarette giderken bu bineği kullandığı belirtilmekte ve bu sebeple buraktan "İbrâhim'in bineği" (dâbetü İbrâhim) şeklinde söz edilmektedir (*Tefsîr*, XV, 5, 10). Ayrıca kıyamet günü, mahşer yerinde bulunan ümmetlerine ulaşabilmeleri için peygamberlere binek verileceği, Sâlih peygamber devesine binerken Hz. Muhammed'in de kızı Fâtima ile birlikte buraka bineceği ve o gün burakın sadece kendisine tahsis edileceği gibi hususlar da konu ile ilgili rivayetlerdendir (bk. KIYAMET).

BİBLİYOGRAFYA :

Lisânü'l-'Arab, "brk" md.; *Tâcü'l-ârûs*, "brk" md.; *Müsned*, III, 148; IV, 208; Buhârî, "Bed'ü'l-halk", 6, "Menâkıbü'l-enşâr", 42; Müslim, "İmân", 259, 264; Nesâî, "Salât", 1; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 396-398; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 214; Taberî, *Tefsîr* (Bulak), XV, 4-5, 10, 12, 13; Hâkim, *el-Müstedrek*, II, 360; IV, 606; Demîrî, *Ḥayâtü'l-hayevân*, I, 165-168; B. Carra de Vaux, "Burak", *IA*, II, 804; R. Paret, "al-Burâk", *El² (İng.)*, I, 1310-1311. MUSTAFA ÖZ

□ SANAT VE EDEBİYAT. Burak doğrudan doğruya isrâ ve mi'rac hadisesiyle ilgili olduğu için İslâmî Türk edebiyatında daha çok mi'racdan bahseden eserlerde (mi'râciye, mi'racnâme), bunların genel hacmine uygun bir şekilde beyitler veya müstakil bölümler halinde yer almıştır. Ancak hadisenin Hz. Peygamber'le ilgisinden dolayı onu konu edinen na't gibi manzumelerle bazı kaside ve gazellerde, ayrıca mevlid, şiret gibi dinî, Ley-

lâ ve Mecnûn gibi aşk ve macera ağırlıklı mesnevilerde de burakın yer aldığı görülmektedir. Bunun yanında sahip olduğu değişik ve fevkalâde özelliklerine telmih ve teşbih suretiyle bu sayılan türler dışındaki manzum eserlerin bazı parçalarında da zikredilmiştir. Böylece burak, Hz. Peygamber'in mi'raca çıkarken istifadesine sunulan vasıtaların ilki olarak, gerek hadislerde gerekse sîret kitaplarında hakkında pek fazla ayrıntı bulunması sebebiyle üzerinde çok geniş bir şekilde durulan ana motiflerden biri haline gelmiştir.

Burak hakkındaki hadislerde bulunan bilgilere siyer ve tefsir kitaplarında anlatılanların ilâvesiyle ortaya çıkan mâlumat, şairlerin geniş hayallerinin ürünü olan çeşitli unsurlarla süslenmiş, âdeta efsanevi bir varlık ortaya çıkmıştır. Minyatürlere konu olmasından itibaren ise bu efsanevi varlık, biraz da başka kültürlerden unsurlar ve tesirler olarak şaşırtıcı birtakım vasıflarla resmedilmiştir. Böylece daha sonraları edebiyatla minyatürün karşılıklı etkilenmeleri sonucu İslâmî kaynaklarda yer almayan özellikler taşıyan bir burak şekli ortaya çıkmıştır.

Burakın edebî eserlerde geçen başlıca özelliklerini şu şekilde sıralamak mümkündür: Süleyman Çelebi'nin, "Andayiken nâgehân ol yüzi ak / Cebrail cennetten ırgürdi burak" beytinde ifade ettiği gibi vatani cennet olan burak Hz. Peygamber'den önce başka nebîlere, bu arada Hz. İbrâhîm'e de hizmet etmiştir. Abdülvâsî Çelebi'nin, "Bu İbrâhîm burâkıdır ki kâim / Binip Kâbe tavâf eylerdi dâim" beytinde buna işaret edilmiştir. Burak deve, at veya katırdan küçük, merkepten büyüktür. Gövdesi ata benzer, boynu deve boynu, yüzü insan yüzü gibi olup hürilerden güzel ve cennet âhûlânının bile gıpta ettiği bir varlıktır: "Ne burak ol semend-i hûr-sirîşt / Gıbtâfermâ-yı âhuvân-ı bihişt" (Abdülbâki Ârif Efendi). Sûratini arttırmak için kullandığı, açtığı cihanı kaplayan iki kanadı ve kısa bir kuyruğu vardır. "Burâk-ı berk-seyr" terkibi şimşek kadar hızlı oluşunu anlatır. Bu sebeple bir adımda 70.000 yıllık yol katedebilir ve adımını gözünün gördüğü yerin en son noktasına atabilir: "Kanda nûr-ı nigâhı dikse alem / Ol mahalle ederdi vaz'-ı kadem" (Abdülbâki Ârif Efendi). Bazı şiirlerde deve ayaklı, ceylan tırnaklı olarak tavsif edilen burak, uçtuğunda kuşların kendisine yetişemeyeceği kadar süratli bir varlıktır:

"Ol kadar câbük ü sebük-rev idi / Rakîbi sanki mihr ü pertev idi" (Abdülbâki Ârif Efendi). Şairlerin tasvirlerinde dudağı la'l, dişi mercan, kulağı yakut, zümrüt veya zebercedden, yelesi müşkten, saçı müşk gibi siyah, etek gibi uzun, gözü zühre-sıfat, parlak, berrak, nergis gibi de süz-gün olarak anlatılır. Başı la'lden, alnı kırmızı yakuttan olup karnı sarı, göğsü ak renklidir. Kanatları kızıl yakuttan, ayağı zümrüttten, tırnağı inciden, örtüsü ise gümüştedir. Parlaklığı şimşek gibi yeri göğü aydınlatır. İtaatkâr, sevimli ve yumuşak huyludur. Kudûs kadar değerlidir.

Hz. Peygamber Mekke-Kudûs yolculuğunu burakla yapmış, mi'raca çıkarken burak Kudûs'te kalmış ve Cebrâil onu Mescid-i Aksâ'nın kapısında, yanında veya yakınındaki peygamberlerin bineklerini bağladığı bir halkaya veya eliyile deldiği taşa bağlamıştır. Dönüşte de Mekke'ye yine onunla gelmiştir: "Avdet için Mekke'ye ol şehriyâr / Oldu saâdetle burâka süvâr" (Nahîfî). Bazı mi'racnâmelerde ifade edildiğine göre Cebrâil burakı almak için cennete geldiğinde onu hüzün içinde bulur ve sebebini sorar. Burak, bir defasında "yâ Muhammed" diye bir nida duyduğunu, o andan beri bu isme âşık olduğunu, ondan uzak olmanın hüznü içinde bulunduğunu söyler. Cebrâil kendisini müjdeleyerek onu Hz. Muhammed'e götürmeye geldiğini bildirince sevinir ve uçarcasına Mekke'ye ulaşır. Ancak Hz. Peygamber binmek istediğinde huysuzlanır. Cebrâil sebebini sorunca, "Vefâ gösterip cennette de beni binek olarak kabul ederse razıyım" diyerek istediği teminatı alınca uysallaşır, Hz. Peygamber de üzerine biner.

İslâm minyatür sanatında da burak tasvirlerinin önemli bir yeri olduğu görülmektedir. Nitekim gerek mi'racnâme minyatürlerinde gerekse tarih ve sîret türündeki kitaplarla konuya yer veren diğer mesnevilerin minyatürlü nüshalarında, hamselerde, hatta minyatür albümlerinde (murakka'), ana hatları aynı olmakla birlikte farklı devirlerin değişik üslupları yanında sanatçıların şahsî tasavvur ve temayüllerinden doğan değerlendirmelerin de akislerini taşıyan eserler ortaya konulmuştur. Öte yandan içinde yer aldığı kompozisyonlar değişik olmakla birlikte bu eserlerin hemen hepsinde burak genellikle edebî eserlerde rastlanan özellikleriyle çizilip renklendirilmiştir. Ayrıca Sa'leb'den (ö. 427/1035) beri bazı kaynaklarda tekrar edildiği üze-

re, örgülü saçları iki yanından sarkık dişi bir melek şeklinde başında bir tac ile resmedilmiştir.

Burakın sahih kaynaklarda bulunmayan bu tarif ve tasvirlerinin ortaya çıkışını İsrâiliyat'tan olan rivayetlere, insan başlı hayvan (sfenks) şeklinde resmedilişini de komşu kültür çevrelerinden gelen dış tesirlere bağlamak mümkündür. Bu tesirler iki şekilde açıklanmaktadır. Birincisi, bu figürün eski Bâbil, Mısır, Grek ve Suriye kültürlerindeki insan başlı hayvan heykel ve kabartmalarının etkisi altında ortaya çıktığı şeklindeki görüştür. İkincisi ise bunun, tarihçe en eski minyatürlü mi'racnâmelerden biri olan Uygur mi'racnâmesinde görülmesi sebebiyle, Uygurlar'ın daha önce mensubu bulundukları Budizm, Maniheizm gibi dinlerin ve bu dinlerde geniş bir yeri olan dinî resimlerin etkisi altında geliştiğidir. Nitekim şimdiye kadar bilinen en eski burak minyatürünün yer aldığı *Câmi'u't-tevârîh*'in (707/1307) Edinburg nüshası da aynı tesirin izlerini taşımaktadır. Ancak İslâm minyatür sanatında burakın ilk defa ne zaman resmedildiği bilinmediğinden bugün için bu münasebetleri bütün yönleriyle açık bir şekilde tesbit etmek mümkün olmamaktadır. Arnold birinci görüşü tercih ederek bunu Rey'de bulunan bir çini tabakla, bundan biraz sonraya tarihlenen Musul'daki Zengî Atabekleri'nden Bedreddin Lü'lû' (1233-1259) için yapılmış diğer bir çini tabaktaki kadın başlı aslan vücutlu örneklerle belgelendirmekte (*Painting in Islam*, s. 120, rs. LV a, b), böylece bu örnekleri sfenksle burak arasını bağlamaya yarayabilecek bir geçiş şekli olarak kabul etmektedir. Emel Esin ise, mi'racnâmede mercan renkli bir alaca at

Bir mi'racnâme minyatüründe burak tasviri
(Bibliothèque Nationale, MS, T, nr. 140, vr. 47*'dan detay)

biçiminde çizilen burakın bu tasvirinin İç Asya kültürüne sahip Selçuklu sanat-kârlarının buluşu olması ihtimalini de göz önüne alarak, bugün daha isabetli ve kabul edilebilir görülen ikinci görüşü benimsemektedir.

Burakın, edebî eserlerde kısa kuyruklu olduğu belirtilmesine rağmen, her halde süslemeye uygun düşmesi sebebiyle bazı minyatürlerde kuyruğu uzun ve kıvrımlı, bazılarında da bir tavus kuşu kuyruğu gibi rengârenk gösterilmiştir. Burakla doğrudan ilgisi olmayan bir başka farklılık da burakın üstünde resmedilen Hz. Peygamber'in, genellikle Osmanlı sanatkârlarının dışındaki sanatçıların çizdiği minyatürlerde peçesiz, Osmanlı devrinde yapılmış eserlerde ise peçeli olarak gösterilmesidir. Nitekim İlhanlılar döneminde yaşayan ve mi'racnâmesinin bazı resimleri günümüze kadar ulaşan ünlü ressam Ahmed Mûsâ'nın çizdiği tasvirlerin hepsinde Hz. Peygamber'in yüzü peçesizdir (Çağman—Tanındı, s. 13, rs. 6, *Behrâm Mirza Albümü*'nden). Ayrıca Reşîdüddin'in *Câmi' u't-tevârîh*'inde bulunan bir minyatürde Hz. Peygamber'in yüzü peçesiz olduğu gibi burak da benzerlerinden çok farklı olarak iki elinde bir kitap (muhtemelen Kur'an) taşımaktadır (Arnold, rs. LIII).

Burakın yer aldığı kompozisyonları birkaç grupta toplamak mümkündür. En yaygın olan şekil, burakın altta, ön planda Kâbe'nin görüldüğü bulutlar arasında üstünde Hz. Peygamber, yanında Cebrâil ile Mekke'den ayrılışının tasviridir (örnek için bk. Tanındı, rs. 16). İkinci tip resimler burakın bulutlar ve melekler arasında Hz. Peygamber ve Cebrâil ile yol almasını gösterir (Arnold, rs. LVIII). Üçüncü olarak Mescid-i Aksâ'ya varışın resmedildiği minyatürlere işaret edilebilir. Burada burakın yanında Hz. Peygamber'in diğer peygamberlerle buluşması, onlara namaz kıldırması daha ön plandadır (*Behrâm Mirza Albümü*, vr. 62^a). Bir başka grup ise Cebrâil'in burakı bağlamasından sonra mi'rac yolculuğuna devam edişinin resmedildiği kompozisyonlardır.

Burak sadece minyatür sanatının çerçevesi içinde kalmayıp halk resimlerine de konu olmuştur. Arnold'un belirttiğine göre Mısır köylülerinin evlerinde binicisiz burak resimleri hâlâ mevcuttur. Ayrıca Hindistan'da da muharrem âyinlerinde yapılan yürüyüşler sırasında burak resimleri taşınmaktadır. Türkiye'de ise burakın hâtırasının halk arasında

canlılığını koruduğunun bir belirtisi de kelimenin Türkçe'de bugün bile çok kullanılan bir isim olmasıdır.

Edebiyat ve minyatür sanatında böylesine geniş yer bulan, zengin ve ilgi çekici özelliklere sahip bir mahiyet kazanan burak motifinin bütün bu eserlerde, onları hayalce zenginleştiren, edebiyat ve göz zevki yanında dinî duyguları okşayan, üzerinde sanat ve hüner gösterilen bir unsur veya konu olma seviyesine yükseldiği söylenebilir.

BİBLİYOGRAFYA :

Behrâm Mirza Albümü, TSMK, Hazine, nr. 2154, vr. 62^a; A. P. de Courteille, *Miradji-naméh Récit de l'ascension de Mohamed en Ciel Composé A. H. 840*, Paris 1882; Von E. Preetorius, *Persische Miniaturen*, Bern 1940, s. 13, 14, minyatür nr. 6, 12; Sir Thomas W. Arnold, *Painting in Islam*, New York 1965, s. 117-122 (LIII-LVI, LVIII numaralı minyatürler); Filiz Çağman — Zeren Tanındı, *Topkapı Sarayı Müzesi İslâm Minyatürleri*, İstanbul 1979, s. 13, rs. 6; Zeren Tanındı, *Siyer-i Nebt İslâm Tasvir Sana-tında Hz. Muhammed'in Hayatı*, İstanbul 1984, s. 17 (minyatür, IV), 38 (rs. 16); Metin Akar, *Türk Edebiyatında Manzum Mi'rac-nâmeler*, Ankara 1987, s. 217-223; Richard Ettinghausen, "Persian Ascension Miniatures of the Fourteenth Century", *Atti della Accademia Nazionale dei Lincei*, XII, Roma 1957, s. 364, 366, 378, 383; Emel Esin, "İsrâ Gecesi Uygur Mi'rac-nâme'sinde Cennet Tasvirleri", *TKİ*, IV/47 (1966), s. 1039-1049; Günsel Renda, "Topkapı Sarayı Müzesindeki H. 1321 No.lu Silsilenâme'nin Minyatürleri", *STY*, V (1972-73), s. 453-454; Zeren Akalay, "Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Hazine 753 No.lu Nizâmî Hamsesi'nin Minyatürleri", *a.e.*, s. 389; Dihhudâ, *Luğatnâme*, VI, 797; B. Carra de Vaux, "Burak", *IA*, II, 804; R. Paret, "el-Burâk", *EI²* (İng.), I, 1310-1311; Ahmed Debbâğoglu, "Burak", *TDEA*, I, 474.

MUSTAFA UZUN

BURAK HÂCİB

(bk. BARAK HÂCİB).

BURCİYYE

(البرجية)

XIV. yüzyıldan itibaren
Mısır'ın idaresinde söz sahibi olan
bir memlûk grubu.

Mısır Memlûk Sultanı Kalavun tarafından 1281'de kuruldu. Yeni bir hânedan kurmak isteyen Kalavun, çoğunluğunu Kafkasyalılar'ın oluşturduğu bir memlûk grubu teşkil ederek durumunu kuvvetlendirmeye çalıştı. Bunun için çok sayıda Çerkez esiri satın aldı. 12.000 kişi arasından seçtiği 3700 kadar Çerkez memlûkü gözlerden uzak bir yere, Kal'atül-

cebel'in burçlarına yerleştirdi. Bunlara kale burçlarına nisbetle "el-Memâlikü'l-Burciyye" (Burcî memlûkleri) adı verildi. Kalavun bu yeni memlûklerin Türk memlûkleriyle karışmamasına dikkat ederek onların yetiştirilmesine büyük gayret sarfetti. Kalavun'un oğulları da babaları gibi Burcî memlûklerine çok önem verdiler. Kalavun'un yeni bir hânedan kurmasında Burciyye'nin büyük rolü oldu.

Burcî memlûkleri yeni Çerkez gruplarının katılmasıyla gittikçe kuvvetlenmeye ve çoğalmaya başladılar. Efendileri Kalavun'un oğlu el-Melikü'l-Eşref Selâhaddin Halil'in atabeg Baydara tarafından öldürülmesi üzerine derhal harekete geçerek Baydara'yı öldürdüler ve el-Melikü'n-Nâsir Muhammed b. Kalavun'u tahta çıkardılar. Böylece ilk defa kendilerini gösterdikleri bu siyasî hadiseyle güçlerini ispat etmiş ve Kalavun hânedanının devamını sağlamışlardır. Giderek nüfusları artan Burcîler'in Mısır'da çoğalmaya başlayan Tatar menşeli memlûklere karşı giriştikleri faaliyetler yeni gruplaşmalara yol açtı. Bu arada Burcî memlûklerinin lideri Sencer eş-Şucâi, Tatar grubunun reisi Ketboğa tarafından şiddetle cezalandırıldı ve Burcîler'in bir kısmı Kahire'den uzaklaştırıldı. Ketboğa, kalede kendi kontrolü altında tuttuğu 4000 Çerkez'den başka memlûk bırakmadı. Daha sonra el-Melikü'n-Nâsir Muhammed'in yerine Memlûk tahtına çıkan Ketboğa ve Lâcin'in hükümdarlıkları sırasında Burciyye ile Bahriyye memlûkleri arasındaki mücadeleler şiddetlendi. Burcî ümerasından Seyfeddin Gürcü ve Seyfeddin Tuğcu bir suikast sonucu Sultan Lâcin'i ortadan kaldırdılar ve Kalavun ailesinden el-Melikü'n-Nâsir Muhammed'i tekrar tahta çıkardılar (1298). Ancak daha sonra, kudret ve nüfuzu artan Burcî memlûklerinin ileri gelenlerinden Baybars'ın baskısı üzerine el-Melikü'n-Nâsir tahttan feragat etti (1309). Böylece Oyratlar'ın (Kalmuklar) reisi Sâlâr (Sellâr) en-Nâsirî'nin de desteğini sağlayan Baybars Burciyye'ye mensup ilk sultan olarak tahta çıktı. Burcî emirlerinden birinin tahta geçmesi, diğer gruplarla halkın ve ülemânin muhalefetine yol açtı ve el-Melikü'n-Nâsir Muhammed üçüncü defa tahta çıkarıldı. Bu üçüncü saltanatı sırasında el-Melikü'n-Nâsir Burcî memlûklerinin nüfuzunu kırarak ileri gelenlerini ağır şekilde cezalandırdı. Fakat ondan sonra yerine geçen oğulları zamanında Burcî memlûkleri yeniden kuvvetlenmeye başladı-